

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 18 października 2021 r.

BADK.DPK.133.152.2021 MK

P10-68/21	Data wpływu petycji 12 sierpnia 2021 r
	Data sporządzenia informacji o petycji 15 października 2021 r.

**PRAWO O RUCHU DROGOWYM,
KODEKS WYKROCZEŃ**

TEMAT

ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA NA POLSKICH DROGACH

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń, w celu zwiększenia bezpieczeństwa na polskich drogach.

UZASADNIENIE WNOSZACEGO PETYCJE:

Autor petycji postuluje, aby w polskim prawie uznać za wykroczenie sytuację, w której kierujący pojazdem jednocześnie uczestniczy w rozmowie telefonicznej, wysyła wiadomości tekstowe (SMS) lub wiadomości multimedialne (MMS) albo bierze udział w transmisji internetowej.

W uzasadnieniu wnoszący petycję podniósł argument, że co czwarty wypadek drogowy spowodowany jest przez korzystającego z telefonu w trakcie kierowania pojazdem. Wskazał także, na powszechne i narastające zjawisko łamania przepisu art. 45 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo o ruchu drogowym, który zawiera zakaz korzystania podczas jazdy z telefonu wymagającego trzymania słuchawki lub mikrofonu w ręku.

Dodatkowo, autor zaproponował objęcie odpowiedzialnością także osobę odbierającą rozmowę lub inne wiadomości od kierującego w tym czasie pojazdem, o czym taka osoba informowana byłaby za pomocą sygnału ostrzegawczego wysyłanego przez operatorów sieci komórkowych. Odbierający sygnał będzie mógł dokonać wyboru albo przerwać połączenie (rozmowę) lub narazić się na odpowiedzialność za zaistniałe wykroczenie. Propozycja nie dotyczy osób korzystających z transportu publicznego jeśli nie łączą się z kierowcą pojazdu zewnętrznego.

W opinii wnoszącego petycję, „należy pamiętać, że ostrzeżenie nie jest nakazem, ani rozłączeniem połączenia, a jedynie jednym ze sposobów na podniesienie poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym”.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450 ze zm.) w art. 45 ust. 2 pkt 1 stanowi, że kierującemu pojazdem¹ zabrania się korzystania podczas jazdy z telefonu wymagającego trzymania słuchawki lub mikrofonu w ręku.

¹ Przepis ten dotyczy wszystkich kierujących pojazdami, a więc nie tylko samochodami, ale również motocyklami, motorowerami, rowerami, pojazdami zaprzęgowymi.

Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani zachować ostrożność albo gdy ustawa tego wymaga - szczególną ostrożność, unikać wszelkiego działania, które mogłoby spowodować zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku ruchu drogowego, ruch ten utrudnić albo w związku z ruchem zakłócić spokój lub porządek publiczny oraz narazić kogokolwiek na szkodę. Przez działanie rozumie się również zaniechanie (art. 3 ust. 1).

Ustawa definiuje pojazd jako środek transportu przeznaczony do poruszania się po drodze oraz maszynę lub urządzenie do tego przystosowane, z wyjątkiem urządzenia wspomagającego ruch (art. 2 pkt 31).

Zabrania się korzystania z telefonu lub innego urządzenia elektronicznego podczas wchodzenia lub przechodzenia przez jezdnię lub torowisko, w tym również podczas wchodzenia lub przechodzenia przez przejście dla pieszych - w sposób, który prowadzi do ograniczenia możliwości obserwacji sytuacji na jezdni, torowisku lub przejściu dla pieszych (art. 14 pkt 8).

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 281 ze zm.) w art. 97 stanowi, że uczestnik ruchu lub inna osoba znajdująca się na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu, a także właściciel lub posiadacz pojazdu, który wykracza przeciwko innym przepisom ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym lub przepisom wydanym na jej podstawie, podlega karze grzywny do 3 000 złotych albo karze nagany.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Sąd Okręgowy w Toruniu w wyroku z 21 lutego 2017 r., sygn. akt IX Ka 804/16 orzekł w sprawie uczestniczki ruchu drogowego, która naruszyła zakaz korzystania podczas jazdy z telefonu wymagającego trzymania słuchawki lub mikrofonu w ręku.

Sąd opierając się na konsekwentnych co do kluczowych elementów przebiegu zdarzenia zeznaniach policjantów i podważając wyjaśnienia nieprzyznającej się do winy obwinionej, która utrzymywała, że sytuacja opisywana przez policjantów nie miała miejsca, uznał ją za winną dopuszczenia się wykroczenia z art. 97 Kodeksu wykroczeń, w związku z naruszeniem art. 45 ust. 2 pkt 1 ustawy – Prawo o ruchu drogowym.

Sąd Okręgowy w Warszawie w wyroku z 28 listopada 2017 r., sygn. akt IX Ka 1197/17, podzielił kierunek wykładni, że jednorazowe wzięcie do ręki telefonu (np. w celu odebrania lub zakończenia połączenia w trakcie kierowania pojazdem) nie jest objęte zakazem, gdy poza tym rozmowa jest prowadzona przy użyciu zestawu głośnomówiącego

(postanowienie z 9 maja 2016 r. Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie w sprawie sygn. akt V Ko 36/16, wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie z 16 kwietnia 2008 r. w sprawie sygn. akt II Waz 32/08). Również jednorazowe wzięcie do ręki telefonu w celu sprawdzenia połączenia pozostaje poza tym zakresem.

Sąd Okręgowy w Olsztynie w uzasadnieniu prawnym wyroku z 5 września 2013 r., sygn. akt VII Ka 762/13 wskazał, że w rozumieniu ustawy zakaz „korzystania z telefonu podczas jazdy” ma znaczenie szerokie i dotyczy każdego działania powodującego konieczność zajęcia uwagi informacjami zawartymi również na pulpicie tego telefonu, o ile oczywiście telefon trzymany jest w ręku.

W zakresie znaczeniowym pojęcia „korzystania z telefonu komórkowego”, mieści się nie tylko używanie tego telefonu w celu nawiązania kontaktu z inną osobą i odbycia z nią rozmowy, ale również użycie tego telefonu w celu skorzystania z zainstalowanej w nim aplikacji bądź też nawiązania połączenia z internetem. Wszystkie wskazane sposoby korzystania z telefonu wymagające trzymania słuchawki w ręku wyłączają jedną rękę kierowcy, a tym samym utrudnione staje się dokonywanie manewrów. Dodatkowo rozmowa, bądź inna forma korzystania z telefonu rozprasza uwagę kierującego.

Narodowy Instytut Zdrowia Psychicznego w raporcie pt. „Wpływ używania przenośnych urządzeń elektronicznych przez użytkowników dróg na bezpieczeństwo ruchu drogowego” zwrócił uwagę na potrzebę podejmowania różnego rodzaju interwencji prewencyjnych oraz edukacji na rzecz ograniczenia użytkowania urządzeń elektronicznych w czasie kierowania.

Pomimo funkcjonującego zakazu używania telefonów komórkowych bez zestawów głośnomówiących we wszystkich państwach europejskich, za wyjątkiem Mołdawii, problem wypadków spowodowanych przez zakłócenie uwagi wskutek równoległego używania sprzętu elektronicznego jest coraz bardziej odczuwalny. Dodatkowo służby policyjne mają trudności w egzekwowaniu wskazanego przepisu, a także w ustaleniu po kolizji lub wypadku drogowym czy kierujący podczas jazdy używał sprzętu elektronicznego i czy miało to wpływ na spowodowanie zdarzenia drogowego.

Z metaanalizy autorstwa S. M. Simmons i współpracowników (2016 r.)² wynika, że używanie telefonu komórkowego może zwiększać istotnie statystycznie 2,7 raza (iloraz szans-OR) zagrożenie pojawienia się niebezpiecznej sytuacji z punktu widzenia

² Stanowi ona statystyczne i metodologiczne podsumowanie z dotychczas przeprowadzonych badań, a jej wyniki zostały opublikowane w prestiżowym czasopiśmie „Accident Analysis and Prevention”.

bezpieczeństwa ruchu drogowego. Autorzy przeglądu zaobserwowali, że sam fakt rozmawiania przez telefon nie wpływał w badaniach istotnie statystycznie na ryzyko sytuacji krytycznie niebezpiecznych, natomiast wybieranie numeru i odbieranie telefonu już tak.

Jako najbardziej niebezpieczne podczas jazdy wskazano pisanie wiadomości SMS, które wiąże się z oderwaniem wzroku od sytuacji na jezdni i według przeprowadzonej metaanalizy ponad dziesięciokrotnie zwiększa ryzyko sytuacji niebezpiecznych. Podobnie jest z używaniem podczas jazdy innych stosowanych popularnie przenośnych urządzeń elektronicznych takich jak nawigacja GPS bądź korzystanie na smartfonach z serwisów społecznościowych czy narzędzi komunikacyjnych z nimi związanych.

Według badania Kantar, zleconego przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń (w 2019 r.), pisanie SMS-ów lub korzystanie z komunikatorów internetowych zdarzało się u 40% kierowców, a prowadzenie rozmowy przez telefon komórkowy bez zestawu głośnomówiącego u 57% kierowców.

Tylko 3% respondentów w badaniu Kantar i 2% respondentów w badaniu Centrum Badania Opinii Społecznej (z 2017 r.) uważało, że rozmawianie przez telefon komórkowy podczas kierowania nie niesie żadnego zagrożenia. Jednocześnie według badania Kantar 27% kierujących uznało za stwarzającą zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu drogowego obsługę nawigacji, która wymaga od kierującego systematycznego odrywania uwagi od sytuacji na drodze, porównywalnego do obsługi np. serwisów społecznościowych na telefonie komórkowym.

Z badania ESRA-2³ uzyskano informacje, że relatywnie wyższy odsetek polskich kierowców niż przeciętnie w Europie deklaruje umiejętność jednoczesnego kierowania pojazdem i używania telefonu komórkowego przy uchu (10,2% vs. 7,9% przeciętnie w badanych krajach Europy). W przypadku pisania wiadomości i używania komunikatorów odsetek kierowców deklarujących posiadanie takiej umiejętności w Polsce wynosił 7,9% vs. 4,9% przeciętnie w badanych krajach Europy.

Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z Badań Nr 82/2017 „Używanie telefonów komórkowych za kierownicą” z czerwca 2017 r., sporządzony na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród kierowców oraz pasażerów.

Prawie połowa z ankietowanych zadeklarowała, że zdarza im się podróżować z kierowcą, który rozmawia za kierownicą przez komórkę i co szczególnie istotne kierowcy częściej w takich sytuacjach trzymają komórkę w ręku, niż używają zestawu

³ European Survey Research Association ESRA2, Thematic report Nr 3 ESRA project (E-Survey of Road users' Attitudes), Lisbona 2019.

głośnomówiącego lub słuchawkowego (55% wobec 42%). Co czwarty bywa świadkiem sytuacji czytania bądź sprawdzania wiadomości w telefonie przez kierowcę, a blisko co piąty – pisanie lub wysyłanie wiadomości (17%).

Niewiele mniej ankietowanych deklaruje, że zdarza im się podróżować z kierowcą przeglądającym inne treści w internecie (13%).

Sami kierowcy, odpowiadając na sondażowe pytanie czy korzystają z zestawów głośnomówiących bądź słuchawkowych, czy też trzymają telefon w ręku prowadząc rozmowę za kierownicą deklarują, że blisko jedna trzecia z nich (32%) na ogół trzyma telefon komórkowy w ręku, pozostali korzystają z zestawu głośnomówiącego wbudowanego w samochód (35%) lub innego zestawu głośnomówiącego bądź słuchawkowego (33%).

Komenda Główna Policji Biuro Ruchu Drogowego⁴ przygotowała opracowanie pt. „Wypadki drogowe w Polsce w 2020 roku”, w którym dział V poświęcony został „Przyczynom i sprawcom wypadków”.

Z opublikowanych danych statystycznych wynika, że w 2020 r. z winy kierujących pojazdami powstało 20 999 wypadków (89,2% ogółu wypadków według sprawstwa). W wyniku tych zdarzeń śmierć poniosło 2 020 osób (81,1%), a 24 123 zostały ranne (91,2%).

Głównymi przyczynami wypadków było:

- nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu – 5 708 wypadków;
- niedostosowanie prędkości do warunków ruchu – 5 516 wypadków;
- nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu na przejściu dla pieszych – 2 318 wypadków.

Statystyki nie uwzględniają odrębnej kategorii danych dotyczących liczby wypadków drogowych spowodowanych używaniem przez kierowców podczas jazdy telefonów komórkowych oraz liczby poszkodowanych w takich wypadkach. Są one sklasyfikowane w kategorii „Inne przyczyny”.

INFORMACJE DODATKOWE:

Problem używania telefonu oraz innych urządzeń elektronicznych podczas jazdy jest na tyle poważny, że różne krajowe podmioty decydują się na organizację akcji społecznych w celu zwiększenia świadomości kierowców, np. kampanie przeprowadzone przez Policję „Nie (przy)dzwoń za kierownicą!” oraz „Łapki na kierownicę”, czy akcja podjęta przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń „Prowadzisz? Odłóż telefon!”.

⁴ Opracowanie Elżbieta Symon, Wydział Opiniodawczo-Analityczny Biura Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji.

Naukowcy podkreślają, że używanie urządzeń elektronicznych podczas jazdy prowadzi do zaburzenia procesów myślowych, zdecydowanie opóźnia czas reakcji. Stwarza to zagrożenie nie tylko dla kierującego pojazdem ale również dla innych uczestników ruchu drogowego. Jako kolejne potencjalne zagrożenie wskazują słuchanie muzyki przez słuchawki czy przez kierującego pojazdem (np. rowerem) czy też przez pieszego (czego skutkiem może być nieuprawnione wejście na jezdnię).

OPRACOWAŁA

Marzena Krysiak

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz